

okurlardan...

KİTLE ÖRGÜTLERİ ANLAYIŞI VE TÖB-DER'DE OLANLAR

Emekçi aydınların bir kesiminin yığımsal örgütü olan TÖB-DER'deki düşmanca gruplaşmaların yeni yeni «TÖB-DER»lere (!) yol açacağı kuşkusuz, birçok iyi niyetli kişilerin zihinlerini (gerçekten haklı olarak) rahatsız etmektedir. Ama sorun «iyi niyetler»in pratiğe aktarılmasıyla çözülebileceği bir çizgiyi çoktan aşmıştır.

Demokratik kitle örgütlerinde (ve özel olarak TÖB-DER'deki) bu rahatsızlığın çözümleri: Ya yüzeysel nedenlerde ve görünür yansımaların çözümünde aranmakta, ya da suç «kapitalist ajanlar»ı yıkılarak derinlemesine bir analizden ucuz yoldan «kurtulmakta»dır. Bu ikinci tür yöntem ise, herkesin, karşı olduğu örgüt içindeki görüş ve grupları «düzen ajanları» olarak görmesine yol açmakta, «sorumlular» da böylece hemencecik «tesbit» edilmektedir!

Tabii ki egemen sınıfların bu tür kitle bölücülüklerinde önemli payı vardır; ama onlar paylarını, belirli örgütlenme anlayışından kaynaklanan görüşlerin pratikte yol açtığı zararlı sonuçlar üzerine inşa ederler.

Kitle içindeki örgütlenme ve genel anlamıyla iktidar anlayışında kesişen iki ayrı görüşün (yani bu konularda görünürdeki ayrılıklarına karşın paralellik arzeden iki ayrı akımın) kitleye bakış perspektiflerini şöyle somutlayabiliriz: «Kitleleri iktidara getirmek değil, kurulu devlet mekanizması içinde kalınarak, kitlelerin (özellikle örgütlenmiş kitlelerin) desteğiyle iktidar olmak.» Böylece sorun örgütlü bir politik hareketin, kitleler adına iktidarı çizgisine indirgenince, kitle örgütlerine bakış açıları da çalışan kesimin demokratik kit-

lesel bütünlüğüyle çatışan bir noktaya üstüste gelmektedir.

Kitle örgütlerine bakış açıları temelde aynı olan iki ayrı çizginin birincisi **reformizm**:

Türkiye'de, iktidar olana kadar, genel anlamıyla ve resmi olarak reformizm, CHP (yapı olarak **Peronist** bir görünüm taşıyan, tepe kadrosunda peronist, sosyal demokrat ve liberal öğelerin birleştiği bir CHP) tarafından temsil edilmiştir. CHP'nin reformist bile olmadığını her iki iktidar deneyiyle ortaya çıkmasına karşın, bunun sendikalarındaki, ve TÖB-DER gibi daha sendikalaşmamış kitle örgütlerindeki kollarının önemli bir kesimi, gerçekten reformist ve sosyal demokrat özelliklerin doğrudan temsilcisidir. Bu nedenle bizim burada sosyal demokrasi ve reformizm üzerine vereceğimiz yargılar, bir bütün olarak CHP'yi değil, kitle örgütleri yönetimindeki CHP'ji sosyal demokratları kapsamaktadır. Bunlar, bağımsız bir sosyal demokrat hareketin iktidara yürümesinden çok, CHP içinde kalınarak iktidar olmak sevdasındadırlar; ellerindeki kitle örgütlerini de CHP yönetimine karşı koz olarak kullanmaktadırlar.

Sendikalar ve benzeri kitle örgütleri sosyal demokrasinin ayak bastığı temeldir. Kan dolaşımını ise burjuvaziden ve onun devlet mekanizmasından sağlayan sosyal demokrasi için, ekonomik mücadelenin ötesine geçmesine pek izin verilmeyen, verildiği alanlarda ise reformist siyasete yardım için kullanılan kitle örgütleri ihtiyacı kaçınılmazdır.

Zirvedeki peronist kanat, kutsal mekanizmaya doğrudan zararları olan kitle örgütleri (POL-DER gibi) dışında kalan demokratik örgütleri kendi güdümüne alarak burjuvazinin öbür politik kuruluşlarına karşı bir silâh olarak kullanmak istemektedir, CHP içindeki sosyal demokrat kanat ise, elindeki kitle örgütlerini

CHP Merkezine karşı koz olarak kullanmak istemektedir; özellikle bugünkü aşamada.

CHP ve Sosyal Demokratlar, kendi iktidar çıkarları için demokratik örgütleri kullanmak istemediler ve bu alanlarda bunun mücadelesini vermediler. Bu kavgada, doğrudan denetimlerinde olmayan kitlesel örgütlerde, kurulu mekanizma içinde «sosyalistlik» oynamak isteyen başka bir takım grupları (birbirlerini bir sonraki aşamada yemek için), daha radikal ve devrimci öz taşıyan gruplara karşı seçim ittifakları yapmaktadırlar. Öncelikle kutsal mekanizmaya karşı yeni bir oluşumdan yana olanlar, sonra da kendi tekerlerine taş koyan —ama özde kendilerinden pek farklı olmayan— öteki görüşler ve gruplar (yani belirli değirmenlere su taşımadıkları için «sapık» olan gruplar) şu ya da bu yollarla (yani hangi yollar mümkünse) örgüt dışı bırakılmalıdır, tecrit edilmelidir.¹

Kitlelerin iktidarı için değil, kitlelerin iktidar aracı olarak kullanılması için çalışan akımlardan birini böylece tanımladıktan sonra **ikincisine** geçebiliriz.

Bu **ikinci görüş**, yani Stalinizm, uluslararası planda ve Türkiye'de çok parçalı hale gelmiştir. Ama bu bölünme son derece yüzeysel nedenlere (ideolojik anlamda) dayanmakta, ayrılıkların hiçbirini, bilimsel bir derinleşme sürecinde meydana gelen yol ayrılıklarına dayanmamaktadır. Parçaların hepsinin ortak özelliği: Marksizmi bir dinî inanç olarak almalarıdır. Kâbeler, Hicaz'dan ya da Kudüs'den taşınıp, Moskova'ya ya da Pekin'e aktarılmıştır. Bu yeni Kâbeleri reddeden ama devrim ve iktidar anlayışları onlardan pek de farklı olmayan öbür politik çizgiler ise, ya yeni yeni Kâbeler arayışı içinde bulunmakta, ya da kör bir dogmatizmin içinde yüzerkenlerdir.

Burada hemen bir iktidar anlayışına parantez açıp değinmek zorunluluğu doğdu (Çünkü, ne TÖB-DER öbür demokratik kitle örgütlerinden, ne kitle örgütleri belirli siyasî akımların etkisinden, ne de belirli siyasî akımlar uluslararası politik ürün ve oluşumlardan —ve bunların sonuçlarından— mekanik bir şekilde parçalara ayrılarak bölüm bölüm düşünülmezler). Lenin'in **İki Taktik**'de geliştirdiği bir iktidar anlayışı, kutsanmış «resmî» çizgiler tarafından şekillen kabul edilip, aslında bu bile aşırı geldiğinden iktidar anlayışı olarak somutta reddedilmekte; ötekiler içinse bu formül Stalin'in de yaptığı «katkı»larla iktidar biçimi olarak alınmakta, mücadele formülleri buna göre ayarlanmaktadır. Bu formül şu: «İşçilerin Köylülerin Demokratik Diktatörlüğü». Ama Lenin «Nisan Tezlerinde bu formül üzerine 12 yıl sonra şunları söylüyor: «...bu formül, sadece sınıflar arasında ilişkiyi öngörüyordu, bu ilişkiyi, bu işbirliğini gerçekleştiren somut bir siyasî kurum değil... Bu formül artık eskidi...»²

Ve Lenin şuraya vardı: «İşçi Vekilleri **Sovyetlerinin mümkün olan biricik devrimci hükümet** olabileceği. Ve Lenin, **Devlet ve Devrim**'le, Marx'ın Paris Komününü analizlerini derinleştirerek, varlığı «Sovyetler»de somutlaşan ve işçi-köylü ittifakına (dikkat edilsin iktidarına değil!) dayalı proleter demokrasisi kavramını geliştirdi, ve bunun hayata geçirilmesine en büyük emeği verdi.

İşte, kutsanmış ve kutsanmamış tüm Stalinist sol eğilimlerin ortak olarak reddettikleri nokta. Birleştikleri nokta ise: Varlığı Sovyetlerde somutlaşan bir iktidar değil, varlığı **tek parti diktatörlüğünde** somutlaşan «işçi-köylü» iktidarı. Oysa Lenin hiçbir yazısında, proletarya adına **tek parti** yönetimini savunmamıştır.

Ve böylece kutsal bir parti anlayışı ortaya çıkıyor, önder olması gereken parti her şey oluyor. Ve sorun, kitleleri ya partiye itaat, ya da düşmanlık çizgisine itiyor. Her şey parti için!

7 Konu, parti iktidarı açısından ele alındığından, kitlelerin doğrudan yönetimi değil, partinin kitleler adına doğrudan yönetimi ortaya çıkıyor. Ve böylece de, kurulu mekanizmaya karşın değil, kurulu mekanizmayı partinin ele geçmesiyle yeni bir «sosyalizme geçiş türü» ortaya çıkıyor. (Yeni bir geçiş türü, çünkü, sosyal demokrasi bunu çok partili klasik demokrasi içerisinde gerçekleştirmek istiyor, Stalinizm «tek bir proleter partisinin çelik disiplini altında»).

Kapitalizm sonrası toplumlar da, şu ya da bu nedenlerle işçi sınıfının ekonomik birimlere ve politik hayata ağırlığını koyamamış olması —örneğin Çin Devrimi—, ya da başlangıçta olan bu ağırlıklarının belirli bir süre sonra yitirmeleri —örneğin Ekim Devrimi—: Atılan ileri adımları çıkarlarıyla çeliştiği noktada dondurur bu temel üzerine egemenlik kuran yeni tip bir egemen tabakanın ortaya çıkmasına neden olmuştur: Bu egemen tabaka yeni bir dünya görüşü oluşturamamıştır ama, kendi sosyopolitik tabanını da yaratıcı bir dünya görüşünün tahrir edilmesi üzerine kurmuştur.

Kişide en derin yaratıcılık, araştırma ve eleştiri yetisini geliştiren diyalektik maddecilik, dinî inanç derecesine indirgenmiş, diyalektik kavramı mekanik bir sebep-sonuç ilişkisi haline getirilmiş, çağdaş maddeci bilim ise kaba maddeciliğin binlerce yıllık geçmişine çekilmiştir. Tüm insanlığın ürünü olan bilim, proleter bilim-burjuva bilim gibi iki dar kalıba sokulmaya çalışılmıştır.

Egemen bürokrat tabakalar, kendi parti ve «kitle örgütleri» (!) anlayışlarını, uluslararası planda tüm devrimci akımların içinde yaygınlaştırmaya çalışmış, ve bunda da bugüne kadar büyük ölçüde başarılı olabilmıştır. Kapitalizm sonrası toplumların bürokrasisi, kapitalist ve yarı-kapitalist ülkelerde monolitik partilere ve bunların güdümünde ancak bürokratlaşarak tutulabilen «demokratik kitle örgütleri»ne sürekli ihtiyaç duy-

muştur, ve duyacaktır da.

Parti konusunda Trocki, Lenin'in görüşlerini şöyle açıklar: «Lenin parti tabanının aygıt üzerindeki denetimini, devletin partiler tarafından denetlenmesinin ilk şartı olarak kabul etmekteydi». Ve devamla, bunun tersi bir uygulamanın ne gibi sonuçlara yol açtığını ve nelere sebep olacağını şöyle vurgular: «Egemen ve denetimsiz konumundan ötürü Sovyet bürokrasisi birçok noktada bir proleter devrimcininkine taban tabana karşı bir düşünce tarzına sahip olmaktadır. Bürokrasi için, iç ve uluslararası politikadaki hesapları ve tedbirleri, yığınların devrimci eğitimi ve uluslararası devrimin gerekleri ile ilgili görevlerden daha önemlidir»³

Geniş devrimci yığınlarda ve onların örgütlerinde, şu çizgi bir silsile halinde beyinlerde yer etmiştir: «İki bilim dalı olduğuna göre, doğru olan yalnız proleter bilimidir. Tek bir doğru olduğuna göre, tek gerçeği kendi içinde askerî bir biçimde örgütlenmiş bir parti hayata geçirebilir. Proletarya da kendi içinde parçasız bir bütündür, bu nedenle bu sınıf ancak tek bir parti ve tek bir ideoloji içinde bulunmak zorundadır. Tek bir ideoloji ve tek bir parti gerçek devrimci olduğundan, benim karşımdaki kendilerine sol diyen tüm çizgiler, gerçekte proletarya düşmanıdır, devrim düşmanıdır; devrimci iktidar tüm bu burjuvazinin bilinçli ya da bilinçsiz ajanlarının politik hayattan silinmesiyle kurulacaktır.»

Bu mekanik silsile, Türkiye'deki devrimci politik kutuplaşmada çok daha derin, çok daha kaba, çok daha parçalayıcı-öldürücü bir etkilenme yaratmıştır. Bunda da en büyük etken, yeni bir düzen arayan aydın kesimin Marksizmle karşılaşmasının son derece yeni olması, sosyalist aydınlarla işçi sınıfı arasında etkileşimin sağlanmasında geç kalınmasıdır. Geniş ve derinlemesine aydınlanma, mücadele ve örgütlenme geçmiş olmayan ülkemiz aydınları, Türki-

ye içindeki sosyo-politik yapıya tepki olarak: 1960'lara kadar kendisine bir kapalı kutu olarak tutulan «sosyalist» ülkelerin resmi yorumlarına can havliyle sarılmışlardır. Ve bu sonuç, Stalinist anlayışın Türkiye Solu'na en geniş biçimde aktarılmasını, buna bağlı olarak da mekanik üremeleri, tasfiyeciliği doğurmuştur.

Devrimcilerin ayaklarını basacağı taban kitle örgütleri olacağından, tabii ki bu sakat sonuçlar da kitle örgütlerinde yansımaları bulacaktır. Bu tür görüşler açısından, eğer kitle örgütleri onların yan kuruluşları haline getirilebilecekse gereklidir. Çalışanların demokratik-ekonomik örgütleri ya kendi güdümlerine sokulmalıdır, ya da kitlelerin bölünmesi pahasına kendi düşüncelerine koltuk değneği olacak yeni «demokratik» (!) örgütler yaratılmalıdır. Bu mantığa göre, benim dışımda herkes gerici olduğuna göre, gericilerin de tasfiyesi devrimcilik görevidir!..

«Gerici sendikalarda çalışmak demek, gerektiği kadar gelişmemiş olan ya da henüz geri olan işçi yığınlarını, gerici liderlerin etkisine... terketmek demektir.»⁴ Ya bana tâbi olunur, ya da ben bana bağlı olanlarla çeker giderim, mantığıyla Lenin'in bu sözleri arasında bir paralellik kurmak oldukça zor olsa gerek. «Ve mutlaka, yığınların olduğu yerde çalışmak gerekir. Asıl, kurumlarda, derneklerde, örgütlerde, proleter ya da yarı proleter yığınların bulunduğu her yerde...en büyük engelleri göğüslemeyi bilmek gerekir.»⁵ Troçki ise şöyle yazıyor: «Komünist Partisi için bu örgütlerin hepsi işçilerin geniş kesimlerinin devrimci eğitim alanları ve ileri işçileri çıkaran kaynaklardır. Bir örgütteki kitle ne kadar büyük olursa devrimci öncüye, yani partiye sunabileceği olanakların sayısı o kadar fazla olur. Bu yüzden de bir kural olarak kitle örgütlerini parçalama-daki insiyatif Komünist kanattadır değil, reformist kanattadır» (a.t.c.)⁶.

Genel olarak kitle örgütlerinde, özel olarak da en belirgin şekilde TÖB-DER'de seçimler belirli sol çizgilerin özgürce yarışma alanları değil, birbirlerini tasfiye mekanizması olarak kullanılmaktadır. Seçim günleri ise, her politik görüşün, üyelerin en geniş kesimine, felsefesini canlı olarak yansıttığı yer değil, karşılıklı muharebe alanları olarak görülmektedir. Ve öyle bir hâle gelmiştir ki: Düşman gruplar, kapitalist devletten çok daha tehlikeli sayılmakta, ikincisi birincisine göre tali duruma düşmektedir. Birbirlerini Faşistlerden daha tehlikeli sayan ve seçimi başka bir gruba kaptırmamayı devrimcilik olarak alan mantık: Kendisinden başkasını proletarya düşmanı sayan mantığın vardığı sonuçtur.

SONUÇ OLARAK

Sosyal demokrasinin ve Stalinizmin kitle örgütleri içinde uzun süreli bir varlık kazanmaları, ekonomik-demokratik örgütlerin bürokratlaşmasıyla kaimdir. Küçük küçük şeflerin yönetimindeki kitle örgütleri, yığınların doğrudan denetimindeki kitle örgütlerinden daha ehvendir bunlar için. O zaman: Kahrolsun gruplaşmalar!.. Yaşasın kitlelerin tek doğru devrimci çizgide (yani benim çevremde) bütünlüğü!..

Ve böyle «kitle» örgütlerinin üyeleri artık rahatça ve süngülerin koruyuculuğunda korkusuzca bağırılabilir. «Başkan Mao bin yaşa» veya «İ. Bilen Yoldaş çok yaşa». Ve yeni peygamberler, ve yeni müminler!

ÖNERİLERİMİZ

Kitle örgütlerinin ve özel olarak da TÖB-DER'in bölünmesini önlemenin yolu, gruplaşmaların bu denli kemikleşmesinden yakınıp, bunları tasfiye edip bir dikensiz gül bahçesi yaratmak için çalışmaktan değil, bunlara rağmen-bunlarla birlikte bir arada bulunmaktan; en az kendimiz kadar başka grupların da

varlığına saygı göstermekten geçer. Her türlü sol çizginin, demokrat görüşün özgürce yarıştığı bir TÖB-DER, proleter kesimin bir parçası olan öğretmenlerin gerçekten en üst düzeyde güçlendiği, yaratıcı gücünü harekete geçirdiği bir örgüt olacaktır.

Egemen sınıflarla gerçekten paralellğe düşecek olanlar varsa, bunlar burjuvazinin de istediği biçimde öğretmenleri yeni yeni «TÖB-DER»lere bölenler olacaktır.

Çalışan kitleler daha üst bilinç düzeylerine, en geniş yığın sal bütünlük içinde ve özgür bir tartışma ortamında ulaşabilirler. Özgür bir tartışma ortamı da doğal olarak çeşitli yorum farklılıklarını getirecektir ki, bunların da gruplaşmalarından daha doğal bir şey olamaz. Doğal olmayan, grupların karşılıklı kaleler örülerek birbirlerinden soyutlanması, grup üyesi kişilerin birbirleriyle savaşa sokulmasıdır.

«Zafer için zorunlu olan birlik, işçi demokrasisinin işleme-sini, yani mücadele eden akımların hiçbirinin ihraç edilmemesi ilkesini ön-gerektirir. Hepsi söz ve temsil hakkına sahip olmalıdır. Hepsi, mücadeleyi başarıya ulaştırabilmek amacıyla özel önerilerini savunmak hakkına sahip olmalıdır. Eğer bu demokrasiye uyulursa, azınlıklar çoğunluğun kararına uyarlar, çünkü deneyin ışığında bu kararların değiştirilmesi imkânını da korumuş olurlar.»⁷

Mehmet ARICAN

1) Son İstanbul TÖB-DER Şube kongresinde, sosyal demokratların ittifak kurdukları gruplar, güncel olması bakımından en çarpıcı bir örnektir. CHP sempatanları, «NATO'ya hayır» afişlemesi için karakollara doldurulan TIP sempatanlarıyla, ve (Stalinizmin en bağınaz kesimi olan ve «muhbir vatandaş» olmamak için Allah'ın bildiğini kıldan saklamak zorunda kalarak adını söyleyemediğimiz «birlik-dayanışma»yla, «can ciğer

kuzu sarması» bir seçim ittifakı kurarak: Yeni yeni «TÖB-DER»ler doğurabilecek bir kongreye gitmekte hiçbir sakınca görmemişlerdir.

Ama yukarıdakilerin tavırlarındaki bölücülük, bunların karşı-sındaki ittifakların haklılığına ilişkin bir temel olamaz. İkincilerin de en az birinci ittifak kadar olumsuzlukları vardır. Bunlar, geçen yıl fesihlere karşı oldukları ve hattâ fesih oldukları halde, bugün genel merkezin fesih işleminin karşılarına uygulanmasını umutla beklemektedirler. Bir yıl kadar önce, «Mao-cu» denilen grupların yönetimindeki şubeler fesih edilirken zil çalıp, şarkı söyleyen «birlik-dayanışma» şefleri ise, şimdi örgüt içi demokrasi türkülerini söylemektedir. Bu baylar, yanlış uygulamalar kendilerine yöneltilince, demokrasi (örgüt içi demokrasi) üzerine gerçekten «doğru» şeyler söylüyorlar!

Genel Merkez hizbi ise, kendi iktidar tutkusu için, geçen yıl «goşistler» diye tecrit etmeye çalıştıklarıyla doğrudan ittifak ortağı olmuş, feshettikleri görüşle de dolaylı bir kader birliğine girmiştir.

Kimilerine göre «ne garip» değil mi?..

2) Lenin, Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi, Sol Y., 1969 baskısı, s. 21. Stalin'in iktidar temeline doğrudan bir tehlike arz ettiğinden; Lenin'in 1917'den sonra yazdıklarının büyük bir bölümü arşivlerin tozlu raflarına terk edilmiştir. Bunlar, özellikle, «Nisan Tezleri», «Devlet ve Devrim», Enternasyonal açış konuşmaları, Ekim devrimi üzerine yazılarıdır. Stalinizm, bunları unutturabilmek için, Lenin'in özellikle 1914'den önceki yazılarını yüceltmıştır.

3) Troçki, Faşizme Karşı Mücadele, Köz Y., 1977 baskısı s. 226-227.

4-5) Lenin, Sol Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı, Sol Y., 1970 baskısı, s. 50.

6) Troçki, Sendikalar Üzerine, Maya Y., 1976 baskısı, s. 74.

7) E. Mandel, Marksizme Giriş, Köz Y., 1977 baskısı, s. 183-184.

BİR AÇIKLAMA

Birikim yazı kuruluna Sabahattin Ali Olayı Üzerine başlıklı yazınızın (Birlikim, nisan 1978, sayı 38) Şefik Hüsnü ile ilgili bölümü doğru değildir. Olaya adları karışan Ali Ertekin

ve Ahmet Çatalca'yı Şefik Hüsnü görmemiş, tanımamış, dışarıdaki arkadaşlarına tavsiye etmemiştir. Bu adları, olayla ilgili gazete haberlerinde Şefik Hüsnü ile birlikte gördük, ne o ne de biz bu adları tanımıyoruz.

16 Aralık 1946'dan 16 Aralık 1949'a kadar üç yıl Şefik Hüsnü ile sürekli birlikteydim. Gerek Harbiye askeri tutukevinde gerekse Sultanahmet cezaevinde komünistlerin öbür tutukularla konuşmaları yasaktı, bizim konuşun kapısı kilitliydi, bahçeye çıkma saatlerimiz başka idi. Ayrıca Şefik Hüsnü'nün saygın durumu ve yaşı bakımından her türlü kışkırtma ihtimalini biz arkadaşları önlemek ve özel bir dikkat göstermek zorunda idik. Şefik Hüsnü ile o adamlar arasında, bizim bilgimiz dışında bir ilişki tamamen imkânsızdı.

Kimi sorumsuz çevrelerin Şefik Hüsnü adının saygınlığına gölge düşürmek çabasında oldukları bir dönemde böyle bir yayın bir talihsizlik olmuştur. Bu bakımdan böyle bir açıklamanın da derginizde yer almasında yarar görüyorum.

Saygılarımla
Müntekim Ökmen
10 Haziran 1978